

Цикл бесід з безпеки життєдіяльності

1. Безпека дорожнього руху
 1. Обов'язки та права пішоходів .
 2. Обов'язки і права пасажирів
 - 3.Обов'язки пасажирів на річному транспорті
 - 4.Дорожні знаки
 - 5.Дорожня розмітка
 6. Правила поведінки пасажирів в автомобілі
 - 7.Основні види дорожньо-транспортних пригод (ДТП). Поведінка при ДТП
 - 8.Безпека руху велосипедиста
 - 9.Підсумкове заняття. Самозахист від ДТП.
2. Правила пожежної безпеки
 - 2.1 Вогонь — друг, вогонь — ворог. Причини виникнення пожеж
 - 2.2 Дії під час виникнення пожеж у багатопверховому, приватному будинку. Способи захисту органів дихання від чадного газу
 - 2.3 Правила експлуатації побутових електричних і нагрівальних приладів
 - 2.4 Пожежонебезпечні речовини та матеріали. Пожежна безпека при поводженні з горючими, легкозаймистими матеріалами та речовинами.
 - 2.5 Пожежонебезпечні об'єкти. Пожежна безпека під час новорічних свят
 - 2.6 Правила пожежної безпеки у вашому домі. Гасіння пожежі в квартирі на початковій стадії загоряння. Правила поведінки під час пожежі
 - 2.7 Запобігання виникненню пожеж від електричного струму та правила гасіння таких пожеж. Дії учнів при пожежі.
 - 2.8 Домедична допомога постраждалим від пожежі
 - 2.9 Основні правила пожежної безпеки під час відпочинку в лісі.
 - 2.10 Підсумкова бесіда. Пожежна безпека.
3. Запобігання отруєнню
 - 3.1 Поширення отруєння грибами, рослинами, хімічними речовинами
 - 3.2 Отруєння рослинами.
 - 3.3 Запобігання отруєнню хімічними речовинами.
4. Правила безпеки при користуванні газом
 - 4.1 Загальні відомості про природний та зріджений газ.
 - 4.2 Правила безпечного користування побутовими газовими приладами.
 - 4.3 Дії населення при виявленні запаху газу.
 - 4.4 Ознаки отруєння. Запобігання отруєнню чадним газом. Домедична допомога при отруєннях.
5. Правила безпеки з вибухонебезпечними предметами
 - 5.1 Види боєприпасів, методи їх розпізнання. Небезпечні предмети (знахідки) та дії при їх виявленні.

- 5.2 Правила поводження з ВВП, невизначеними предметами та речовинами.
- 5.3 Запобігання дитячому травматизму від ВВП побутового призначення.
- 5.4 Вогнепальна зброя — не забава. Небезпечність користування мисливськими рушницями, виготовлення та випробування вибухових пакетів.
6. Безпека на воді
 - 6.1 Уміння триматися на воді — запорука безпеки. Купання у морі, річці, ставку.
 - 6.2 Допомога потопуючому. Надання першої долікарської допомоги потерпілому.
 - 6.3 Правила поведінки на кризі. Надання допомоги потерпілому на воді взимку.
 - 6.4 Правила безпечної поведінки на воді та біля води.
 - 6.5 Дія води на організм людини. Як правильно купатися
7. Правила безпеки у користуванні електроприладами, при поводженні з джерелами електроструму
 - 7.1 Поняття про джерела струму, їх небезпечність для життя та здоров'я людини.
 - 7.2 Правила користування побутовими електроприладами.
 - 7.3 Правила поведінки при виявленні обірваного електричного проводу.
 - 7.4 Правила поведінки поблизу електрощитової, лінії електропередач.
8. Безпечна поведінка вдома та на вулиці.
9. Правила поведінки в кінотеатрах.
10. Правила поведінки у разі виникнення аварійних ситуацій, стихійних лих і нещасних випадків.
11. Правила надання першої (долікарської) допомоги.
12. Основні правила поведінки під час подорожі до лісу.
13. Основні правила поведінки при зустрічі зі свійськими та дикими тваринами.
14. Правила безпечної поведінки в натовпі.
15. Основні правила поведінки при виявленні розливу ртуті.
16. Правила поведінки під час терористичного акту.
17. Інфекційні хвороби. Чистота – запорука здоров'я!
18. Правила поводження з піротехнічними виробами.
19. Бесіди з усіх видів дитячого травматизму напередодні канікул.

I. Безпека дорожнього руху

1. Обов'язки та права пішоходів

Існує правосторонній, лівосторонній, односторонній і двосторонній дорожній рух. У нашій країні транспорт рухається з правого боку або в одному напрямку. Пішоходи, щоб не створювати аварійної ситуації на дорогах, мають переходити проїзну частину по переходах — підземних, надземних або наземних. При наземному переході необхідно подивитися ліворуч, а дійшовши до середини дороги,—праворуч

1.1. Пішоходи повинні рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках, тримаючись правої сторони.

Якщо немає тротуарів, пішохідних доріжок, по яких йти неможливо, пішоходи можуть рухатися по велосипедній доріжці, тримаючись правої сторони, не затримуючи рух на велосипедах і мопедах, або в один ряд по узбіччю, а у разі його відсутності – по краю проїжджої частини дороги – назустріч руху транспортних засобів. При цьому треба бути обережним і не заважати іншим учасникам дорожнього руху.

1.2. За межами населених пунктів пішоходи, що пересуваються по узбіччю чи краю проїжджої частини, повинні йти назустріч руху транспортного засобу.

1.3. У темну пору доби та в умовах недостатньої видимості пішоходи повинні вжити заходів для того, щоб чітко виділити себе на проїжджій частині або узбіччі.

1.4. Пішоходи повинні переходити проїжджу частину по пішохідних переходах (підземних, наземних), а у разі їх відсутності на перехрестях – по лініях тротуарів або узбічч.

1.5. Якщо в зоні видимості немає переходу або перехрестя, а дорога має не більш трьох смуг руху для обох його напрямків, дозволяється переходити її під прямим кутом до краю проїжджої частини та у місцях, де дорогу добре видно з двох сторін і лише після того, як пішохід оцінить відстань до транспортного засобу, який наближається, його швидкість і впевниться у відсутності безпеки.

1.6. Перехрестям називається місце перетину вулиць. Воно є регульованим і нерегульованим. На регульованому перехресті рух транспорту упорядковується за допомогою регулювальника або світлофора. Переходити дорогу необхідно тільки на зелене світло світлофора. Якщо перехрестя регулюється регулювальником, то слід підкорятися його сигналам. Пішоходи не повинні затримуватися чи зупинятися на дорозі, переходити перехрестя по діагоналі. За відсутності і світлофора, і регулювальника перехрестя є нерегульованим. Переходити його слід біля знаку «Пішохідний перехід» або по дорожній розмітці «зебра».

1.7. У місцях, де рух регулюється, пішоходи повинні керуватися сигналами регулювальника або світлофора.

1.8. Пішоходи, які не встигли перейти через дорогу, повинні

перебувати на островці безпеки або лінії, що розділяє транспортні потоки протилежних напрямків, і можуть продовжувати перехід лише переконавшись у безпеці подальшого руху.

1.9. Перед виходом на проїжджу частину з-за транспортних засобів, які стоять, пішоходи повинні впевнитись у відсутності транспортних засобів, які наближаються.

1.10. Чекаючи транспортний засіб пішоходи повинні на тротуарах, посадочних майданчиках, а там де вони відсутні – на узбіччі, не створюючи перешкод для дорожнього руху.

1.11. На трамвайних зупинках, не обладнаних посадочним майданчиком, пішоходам дозволяється виходити на проїжджу частину тільки після зупинки трамвая.

1.12. Пішохід має право:

а) переходити проїжджу частину позначеними нерегульованими пішохідними переходами, а також регульованими переходами, за наявності на те відповідного сигналу регульовальника або світлофора.

1.13. Пішоходам забороняється:

а) виходити на проїжджу частину, не впевнившись у відсутності небезпеки для себе та інших учасників руху;

б) переходити проїжджу частину поза пішохідним переходом, якщо є розділювальна смуга або дорога має чотири та більше смуг для руху в обох напрямках, а також у місцях, де встановлено огороження;

в) затримуватися й зупинятися на проїжджій частині, якщо це не пов'язано із забезпеченням безпеки дорожнього руху.

1.13. У разі причетності пішохода до дорожньо - транспортної пригоди він повинен надати можливу допомогу потерпілим, повідомити органи міліції про пригоду та необхідні дані про себе, перебуваючи на місці до прибуття працівників міліції.

2. Обов'язки і права пасажирів

2.1. Пасажирам дозволяється здійснювати посадку (висадку) після зупинки транспортного засобу лише зі спеціально об'явленого майданчика, а в разі відсутності такого майданчика – тротуару чи узбіччя, якщо це можливо, то з крайньої смуги проїжджої частини (але з боку суміжної смуги для руху) за умови, що це буде безпечно та не створить перешкод іншим учасникам руху.

2.2. Пасажири, користуючись транспортним засобом, повинні:

а) сидіти або стояти (якщо це дозволено) в призначених для цього місцях, тримаючись за поручень або інше пристосування;

б) під час пересування на транспортному засобі, обладнаному ременями безпеки, бути пристебнутими, а на мотоциклі – у застебнутому шоломі.

2.3. Пасажирам забороняється:

а) під час руху транспортного засобу відвертати увагу водія від керування та заважати йому в цьому;

б) відчиняти двері транспортного засобу, не переконавшись, що він зупинився біля тротуару, посадочного майданчика, краю проїжджої частини або узбіччя;

в) перешкоджати зачиненню дверей та використовувати для їзди підніжки й виступи транспортних засобів;

г) стояти під час руху в кузові вантажного автомобіля, сидіти на бортах, на вантажі, який розміщений на рівні або вище бортів.

2.4. У разі дорожньо – транспортної пригоди пасажир повинен надати можливу допомогу потерпілим і повідомити про транспортну пригоду відповідні органи.

2.5. Пасажир під час користування транспортними засобами має право на:

а) безпечне перевезення себе і багажу;

б) відшкодування завданих збитків;

в) отримання своєчасної і точної інформації про умови і порядок руху.

2.6. Після висадки з транспорту автобус і тролейбус обходять позаду, а трамвай попереду

3. Обов'язки пасажирів на річному транспорті

3.1. До об'яви посадки на заходити на причал.

3.2. Не перегинатися через парапет набережної, не влазити на нього.

3.3 При посадці й висадці не штовхати один одного, не створювати колотнечі, не розхитувати трап.

3.4. Під час руху річкового транспорту не перегинатися через перила.

3.5. Не залишати своїх місць до повної зупинки транспортного засобу.

4. Дорожні знаки

Існує кілька груп дорожніх знаків: попереджуючі, пріоритетні, забороняючі, наказові, інформаційно-вказівні та знаки сервісу. За допомогою дорожніх знаків учасники дорожнього руху розуміють одне одного.

5. Дорожня розмітка

Для зменшення можливості дорожньо-транспортних пригод на дороги наносять дорожню розмітку, яка уточнює або підкреслює вимоги дорожніх знаків.

Дорожня розмітка може бути горизонтальною (наноситься на проїзній частині або по верху бордюру у вигляді стріл, ліній, написів) або вертикальною (наноситься на дорожніх спорудах, елементах обладнання доріг у вигляді смуг білого і чорного кольору). Вона допомагає водію вибрати правильне положення транспорту на проїзній частині дороги.

6. Правила поведінки пасажирів в автомобілі.

Пасажир в автомобілі має поводитися так:

— посадку та висадку з легкового автомобіля слід здійснювати не на проїзній частині, а в спеціально відведених місцях або біля бордюру і лише після повної зупинки транспорту; |найголовніше — не зі сторони руху транспорту;

— під час руху автомобіля не можна відволікати водія; чіпати ручки дверей; гратися гострими предметами; висовувати руки і голову у вікна автомобіля;

— треба обов'язково користуватися ременями безпеки.

7. Основні види дорожньо-транспортних пригод (ДТП). Поведінка при ДТП.

Найбільш розповсюджені види ДТП — це наїзд на пішохода, зіткнення, перекидання автотранспорту.

Існує декілька правил для тих, хто виявився свідком або учасником ДТП:

- за будь-яких обставин не залишати постраждалого без допомоги;
- негайно сповістити про пригоду в ДАІ (це не обов'язково у разі відсутності жертв, а в учасників — претензій одне до одного);
- намагатися максимально зберегти всі сліди пригоди;
- свідкам наїзду або аварії, після якої водій покинув місце пригоди, запам'ятати та записати номер, марку, колір і прикмети машини та водія, викликати «швидку допомогу», сповістити дорослих та працівників ДАІ.

8. Безпека руху велосипедиста

Велосипед є транспортним засобом пересування, і на нього також поширюються правила дорожнього руху.

Правила користування велосипедом:

- кататися на дитячому велосипеді може навіть малюк, але тільки на закритих для руху машин майданчиках, стадіонах та інших безпечних місцях;
- їздити на велосипеді по дорогах дозволяється з 14 років;
- велосипед має бути обладнаний світловідбивачами — спереду білого кольору, з боків — оранжевого, ззаду — червоного;

Велосипедистові забороняється:

- рухатися по проїзній частині, коли поряд є велосипедна доріжка;
- рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках (крім дітей на дитячих велосипедах під наглядом дорослих);
- під час руху триматися за інший транспортний засіб;
- буксирувати велосипед;
- їздити, не тримаючись за кермо та знімати ноги з педалей;
- керувати велосипедом із несправним гальмом і звуковим сигналом, а також без освітлення у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості.

9. Підсумкове заняття. Самозахист від ДТП.

Кращим засобом самозахисту від ДТП є виконання правил дорожнього руху. Досягти цього можна, завжди дотримуючись пішохідної дисципліни, а саме:

- не переходити дорогу на червоне світло незалежно від наявності на ній автомобілів;
- не вибігати на проїзну частину з тротуару, можна лише спокійно зійти, попередньо оцінивши ситуацію;
- ходити лише тротуарами, а якщо вони відсутні — по узбіччю, обов'язково повернувшись обличчям до транспорту, що рухається, — тоді не тільки водій бачитиме пішохода, а й пішохід — водія;

— зібравшись переходити вулицю, спочатку подивитися ліворуч, а, дійшовши до середини,— праворуч;

— на дорозі відстань до автомобіля залежить від швидкості, з якою той рухається, отже, навчіться розраховувати, коли до авто далеко, а коли — близько; при цьому пам'ятайте, що навіть при швидкості 60 км/год гальмовий шлях автомобіля буде довшим за 15 метрів.

Пам'ятайте, що причиною ДТП може стати не тільки наїзд автомобіля або мотоцикла, але й велосипеда. Нерідко саме велосипедисти є джерелом напруженості на вулицях, у дворах. Чітко визначте для себе межі території для прогулянок, вулиці переходьте тільки в групі з іншими пішоходами.

2. Правила пожежної безпеки

2.1 Вогонь — друг, вогонь — ворог. Причини виникнення пожеж

Вогонь здавна став надійним помічником у житті людей. Разом із тим необережне поводження з ним може призвести до виникнення пожежі.

Пожежі часто виникають через такі причини:

- несправність або неправильна експлуатація електрообладнання, газових плит, електричних побутових приладів;
- увімкнення в одну розетку декількох побутових приладів великої потужності;
- несправність електропроводки;
- сушіння речей над газовою плитою;
- користування саморобними електричними гірляндами для ялинки, запалювання хлопавок і бенгальських вогнів поблизу хвої;
- використання легкозаймистих маскарадних костюмів із паперу та вати;
- несправна або залишена без догляду побутова електротехніка;
- необережне поводження з вогнем; ігри з вогнем;
- удари блискавки;
- збереження легкозаймистих матеріалів та речовин на балконі та вдома;
- витік газу;
- використання піротехніки.

2.2 Дії під час виникнення пожеж у багатоповерховому, приватному будинку. Способи захисту органів дихання від чадного газу.

Правила поведінки при пожежі:

- подзвонити до служби 101 (якщо це можливо); повідомити повну домашню адресу, що горить, свій телефон, прізвище, ім'я та по батькові, скільки поверхів у будинку, якщо ви знаєте — як до нього під'їхати;
- вікна відкривати не можна, адже кисень посилить полум'я;
- негайно вийти з приміщення, покликати дорослих;
- під час пожежі заборонено користуватися ліфтами; з висотного будинку не біжіть сходами вниз, якщо зайнялося внизу, а рятуйтеся на даху, використовуйте пожежну драбину.

Щоб уберегти органи дихання від чадного газу, слід пробуватися до виходу поповзом, бо внизу менше диму, накрити голову шматком мокрої тканини або пальтом.

2.3 Правила експлуатації побутових електричних і нагрівальних приладів

При користуванні електричними приладами не можна:

- залишати без догляду увімкнені прилади;
- ставити під розеткою електронагрівальні прилади, бо контакти розетки можуть перегрітися;

- вмикати у розетку декілька приладів одночасно;
- торкатися оголених місць при порушенні електропроводки або оголенні електричного проводу, поломці розетки;
- вмикати несправні електричні праски, самовари тощо;
- стукати по екрану телевізора, що згас, він може зайнятися або вибухнути; телевізор необхідно негайно вимкнути. При користуванні нагрівальними приладами не можна:
 - вмикати їх через трійник та розміщати під розетками;
 - накривати, адже прилад перегрівається;
 - використовувати у тривалому режимі.

2.4 Пожежонебезпечні речовини та матеріали. Пожежна безпека при поводженні з горючими, легкозаймистими матеріалами та речовинами.

До пожежонебезпечних речовин належать лаки, фарби, горючі й мастильні речовини, розчинники, аерозолі, газ тощо

Пожежонебезпечними матеріалами є меблі, речі, газети, журнали, книжки, картон, дерев'яні споруди, пластмасові вироби і покриття, дрова, вугілля, обпилювання, стружка, прищеп.

Поблизу цих матеріалів категорично забороняється курити, користуватися відкритим вогнем. Якщо необхідно розігріти пожежонебезпечну рідину, це роблять за допомогою гарячої води.

При виникненні загоряння можна застосувати аерозольний хладоновий вогнегасник «ОАХ» разового користування.

Горіння може розпочатися, коли є займиста речовина, кисень і джерело запалювання (відкритий вогонь). Горючі матеріали горять і після зникнення джерела запалювання. Особливо обережними треба бути з легкозаймистими матеріалами і речовинами (бензин, ацетон, спирт).

Синтетичні і пластикові вироби під час горіння виділяють отруйні гази.

2.5 Пожежонебезпечні об'єкти. Пожежна безпека під час новорічних свят

До пожежонебезпечних об'єктів належить приміщення будівель, у яких скупчується велика кількість людей, наприклад, актові зали школи. Існують нескладні правила, які допоможуть влаштувати і провести новорічне свято без ускладнень:

- не користуватися відкритими джерелами вогню;
- використовувати лише справні гірлянди заводського виробництва;
- не прикрашати ялинку легкозаймистими іграшками.

2.6 Правила пожежної безпеки у вашому домі. Гасіння пожежі в квартирі на початковій стадії загоряння. Правила поведінки під час пожежі.

Пам'ятайте, що не можна вдома:

- користуватися несправними електричними побутовими приладами;
- захаращувати балкони і підвали;
- гратися з вогнем;

- зберігати на балконах і в гаражах легкозаймисті матеріали;
- сушити речі над плитою.

Правила гасіння пожежі в квартирі на початковій стадії загоряння:

- слід вимкнути джерела струму, перекрити крани газоподачі, джерело вогню накрити простирадлом;
- якщо пожежа виникла через несправність електропроводки, нічого не можна заливати водою, можна взяти пісок, повстину, вогнегасники;
- вікна відкривати не можна, бо кисень посилить вогонь.

Якщо вогонь відразу загасити не вдалося, необхідно якомога швидше покинути приміщення і покликати на допомогу дорослих. Якщо є можливість, закрити по дорозі всі двері.

Не можна ховатися у шафах, під ліжком чи столом, у туалеті чи ванній кімнаті. Необхідно зателефонувати за номером 101.

2.7 Запобігання виникненню пожеж від електричного струму та правила гасіння таких пожеж. Дії учнів при пожежі.

Для запобігання ушкодженню ізоляції і виникненню коротких замикань (і як наслідок — пожежі) не дозволяється:

- зафарбовувати й білити шнури і проводи; вішати на них будь-що;
- допускати зіткнення електричних проводів з телефонними, з теле- і радіоантенами, гілками дерев і покрівлями споруд;
- використовувати як провідник електричного струму телефонні і радіопроводи;
- довільно вбивати в стіни гвіздки, це може призвести до ушкодження скритої ізоляції;
- самостійно проводити ремонт електророзеток, переносити електропроводку.

Під час виникнення пожежі у приміщенні школи учні мають виконувати накази і розпорядження вчителів. План евакуації школярів має знаходитися у рамці під склом на видному місці. На ньому позначено також аварійні та запасні виходи.

Не можна ховатися у кабінетах, підсобних приміщеннях, туалетах тощо.

Під час евакуації треба поводитися організовано та не піддаватися паніці.

2.8 Домедична допомога постраждалим від пожежі

Швидкість і якість надання домедичної допомоги визначається підготовленістю осіб, які знаходяться поруч.

Якщо хтось постраждав від пожежі, слід:

- заспокоїти постраждалого, покликати дорослих;
- якщо під рукою немає води, накинути на постраждалого цупку тканину;
- як тільки вогонь згасне, зняти тканину, щоб не травмувати обгорілу шкіру;
- не зривати одяг з обгорілого тіла, акуратно розрізати його ножицями і зняти те, що знімається;

- до приїзду лікарів накласти на опік суху й чисту тканину.

2.9 Основні правила пожежної безпеки під час відпочинку в лісі.

Причинами пожежі в лісі можуть стати блискавка або засуха, але основною причиною виникнення пожеж у лісі є необережність людини. Пам'ятайте, що украй небезпечно:

- кидати палаючі сірники, недокурки;
- палити суху траву;
- розводити вогнища;
- залишати в лісі промаслені або просочені іншою горючою речовиною шматки тканини.

2.10 Підсумкова бесіда. Пожежна безпека.

Якщо виникла пожежа — облік часу йде на секунди. Не треба панікувати. Пам'ятайте, що необхідно остерігатися задимленості, високої температури, загазованості, обвалу конструкцій та споруд, вибухів технічного обладнання, падіння дерев (якщо пожежа в лісі). Найбільш небезпечними точками виникнення пожеж зазвичай стають частини квартири, де знаходяться електричні прилади та опалювальні пристрої, а також місця для зберігання вугілля, дров, бензину (підвал, горища, балкони, гаражі).

3. Запобігання отруєнню

3.1 Поширення отруєння грибами, рослинами та їх насінням.

Профілактика харчових отруєнь.

Гриби людина споживає у їжу з давніх часів. До їстівних відносяться білі гриби, красноголовці, маслюки, опеньки, грузді та ін.

На жаль, не всі знають, які гриби можна їсти, а які — ні. Отруєння грибами виникають при вживанні не тільки неїстівних, але й їстівних грибів — при неправильній їх обробці та консервуванні.

Отруєння грибами досить часто закінчуються смертю.

Щоб запобігти отруєнню, необхідно дотримуватись таких правил:

- збирати гриби тільки з дорослими;
- збирати гриби потрібно тільки ті, які ви добре знаєте;
- ніколи не збирайте і не вживайте гриби, в яких біля основи ніжки є стовщення (як, наприклад, у червоного мухомора), і не куштуйте їх;
- намагайтеся брати гриби тільки з ніжкою, особливо це стосується сирійжок, тільки так можна запобігти зустрічі з блідою поганкою;
- не збирайте «печериці», в яких на нижній поверхні шляпки є пластинки білого кольору;
- пам'ятайте про хибні опеньки: не беріть гриби з яскраво пофарбованим капелюшком;

— ніколи не вживайте сирі, червиві, ослизлі, в'ялі й зіпсовані гриби;

Здоров'я і навіть життя людини, що отруїлася грибами, залежить від того, наскільки своєчасно їй нададуть медичну допомогу.

При будь-якому отруєнні грибами, навіть на перший погляд нетяжкому, слід негайно звернутися до лікаря.

Симптоми отруєння: нудота, блювота, біль у животі, проноси, судоми, посилене потовиділення, мимовільне сечовиділення. До приходу лікаря необхідно перш за все постаратися будь-якими засобами вивести отруйну речовину з організму. Для цього необхідно звернутися до дорослих, щоб допомогли промити шлунок і спорожнити кишечник. Шлунок промивають теплою водою, содовим розчином або слабким розчином марганцевокислого калію.

Постраждалому не можна самому йти в лікарню, а також бігти або їхати на велосипеді. Це може сприяти швидкій дії отрути. Тому хворий до госпіталізації і в період перебування у лікарні повинен дотримуватися строго постільного режиму.

Пам'ятайте — без грибів можна прожити!

3.2 Отруєння рослинами

Гострі отруєння рослинами зустрічаються звичайно в теплу пору року серед туристів, які вживають незнайомі рослини в їжу, або серед дітей, що відпочивають в літніх таборах, на дачах. Інколи гострі отруєння рослинами можуть виникати під час самолікування, коли люди вживають екстракти, відвари трав. Деякі отруйні рослини спричиняють сильні опіки шкіри, слизові оболонки та алергічні реакції при контакті з ними. В Україні зустріча-

ються такі отруйні рослини: беладонна, блекота, дурман, паслін, цикута, болиголов, чемериця, вороняче око, вовчі ягоди та ін.

Профілактика отруєнь рослинами:

- обходити стороною невідомі рослини;
- не вживати невідомі рослини в їжу;
- не дозволяти дітям самостійно збирати ягоди;
- не вживати екстракти трав, що виготовлені без погодження з лікарем; не вживати екстракти трав, що виготовлені без погодження з лікарем;
- не збільшувати самостійно дозу екстрактів та відварів, призначених лікарем;
- якщо ви відправляєтесь в подорож, не забудьте захопити з собою аптечку першої допомоги.

Ознаки та симптоми отруєння рослинами:

- Отрути рослинного походження сильно пошкоджують органи травлення.
- Симптоми отруєння проявляються через 1-2 години.
- Виникають нудота, блювота, пронос.
- Сильне зневоднення організму викликає загальну слабкість.
- При отруєнні ягодами блекоти з'являються запаморочення та галюцинації.

Перша допомога при отруєнні рослинами:

- Додержуйтесь принципів надання допомоги при пероральних отруєннях.
- Постраждалому дайте активоване вугілля, сорбенти.
- Покладіть постраждалого у ліжку.
- Викличте „Швидку медичну допомогу”.
- Не збільшувати самостійно дозу.

3.3 Запобігання отруєнню хімічними речовинами

Отруйними речовинами, що найчастіше зустрічаються в побуті, є хлор, ртуть, аміак та ін. Існують правила, які допоможуть вам уникнути хімічних отруєнь:

- не можна брати в руки та вживати невідомі речовини;
- Ш якщо ви випадково розбили склянку з хімічною речовиною, негайно одягніть вологу марлеву пов'язку, провітритіть приміщення, сповістіть про цей випадок дорослих;
- якщо ви відчули незнайомий запах або побачили розливу рідини, негайно залиште це місце, сповістіть дорослих.

4. Правила безпеки при користуванні газом

4.1 Загальні відомості про природний та зріджений газ.

Умовно газу можна розділити на природний газ (болотний, водяний, коксовий, нафтовий і чадний) і зріджений газ, який знаходиться під тиском у балонах (етан, пропан, бутан).

Зріджені газу не мають запаху, тому при використанні у побуті до них додають речовини із запахом для швидкого виявлення їх витоків із газових приладів.

4.2 Правила безпечного користування побутовими газовими приладами.

Газу, і особливо продукти їх згоряння, спричиняють отруйну дію, тому треба дотримуватися особливої обережності. Необхідно провітрювати приміщення, де є газові прилади. Забороняється:

- користуватися газовими колонками при відсутності тяги;
- відкривати кран газопроводу, не перевіривши, чи закриті всі крани газової плити;
- стукати по кранах, пальниках твердими предметами;
- сушити речі над газовою плитою.

Почувши запах газу, перекрийте кран газопроводу і зателефонуйте 04.

4.3 Дії населення при виявленні запаху газу.

Якщо ви виявили запах газу в приміщенні, то дотримуйтесь наступних правил:

- не вмикайте електрику;

- не запалюйте сірники;
- не паліть;
- провітріть приміщення;
- перекрийте крани газоподачі;
- викличте аварійну бригаду за номером 104.

Будьте обережні: запобігайте утворенню іскор у будь-який спосіб, адже це може призвести до загоряння газу та його вибуху.

4.4 Ознаки отруєння. Запобігання отруєнню чадним газом.

Домедична допомога при отруєннях.

При отруєнні чадним димом або газом спочатку з'являється головний біль, потім запаморочення, загальна слабкість, сонливість, нудота, починається блювота. Потерпілий може знепритомніти, можливі зупинка дихання і навіть — летальний кінець. Необхідно негайно:

- сповістити дорослих про випадок, викликати лікаря;
- винести постраждалого на повітря;
- прикласти до носа потерпілого ватку з нашатирним спиртом.

Забороняється постраждалому давати пити (можна тільки змочити губи та обличчя), будь-які ліки.

5. Правила безпеки з вибухонебезпечними предметами

5.1 Види боєприпасів, методи їх розпізнання. Небезпечні предмети (знахідки) та дії при їх виявленні.

Час від часу в землі знаходять небезпечні знахідки — вибухові предмети, що й до сьогодні являють велику загрозу життю і здоров'ю людей. Це різні види боєприпасів: артилерійські снаряди, артилерійські та реактивні міни, авіаційні бомби, інженерні міни, ручні гранати. Зовні небезпечні предмети нагадують безформні шматки металу. Роздивлятися їх та кидати у вогонь не можна, адже це може призвести до нещасного випадку. Знайшовши небезпечний предмет, сповістіть про це дорослих.

Знайшовши небезпечний предмет, сповістіть про це дорослих.

5.2 Правила поводження з ВВП, невизначеними предметами та речовинами.

Щоб уникнути нещасних випадків, треба твердо запам'ятати, що доторкатися до вибухових або невизначених предметів неможна, бо це небезпечно для життя.

Виявивши вибухонебезпечні предмети далеко від населених пунктів, треба добре запам'ятати дорогу до того місця, де їх виявлено, поставити біля них пам'ятну вішку.

Про знайдені вибухонебезпечні предмети треба негайно сповістити працівників місцевого самоврядування, міліції, найближчого підприємства, школи або просто дорослих, які є поблизу. До жодних самостійних дій вдаватися не можна!

5.3 Запобігання дитячому травматизму від ВВП побутового призначення.

Не можна користуватися без нагляду дорослих піротехнічними засобами: хлопавками, петардами, феєрверками. Більш того, не можна зберігати їх удома, адже вони належать до вибухонебезпечних предметів.

Міра безпеки зростає у випадку із саморобними піротехнічними іграшками: можна отримати важкі опіки, втратити зір, скалічитися та навіть загинути.

Так само існує висока ймовірність спричинити пожежу, якщо бавитися з вогнем біля горючих і легкозаймистих речовин та матеріалів,

5.4 Вогнепальна зброя — не забава. Небезпечність користування мисливськими рушницями, виготовлення та випробування вибухових пакетів.

Вогнепальна зброя — не забава. Якщо в домі є мисливська рушниця або якась інша зброя, вона повинна зберігатися у спеціальному сейфі або дерев'яному ящику, які не дають можливості доступу стороннім особам.

Неповнолітнім та особам без спеціального дозволу зброєю вдома тримати не можна.

Необережне поводження з предметами, призначення яких ви не знаєте, та вибухонебезпечними речовинами може призвести до нещасного випа-

дку. Тим більше дітям не можна виготовляти вибухові чи вогнебезпечні предмети, перевіряти їх на міцність.

Вкрай небезпечно кидати їх у вогонь, бавитися поблизу них сірниками чи запальничками. Вибухова речовина, що знаходиться всередині, може вибухнути та завдати великої шкоди.

Балони зі стисненим газом при ушкодженні чи перегріванні на сонці також можуть вибухнути.

6. Безпека на воді

6.1 Уміння триматися на воді — запорука безпеки. Купання у морі, річці, ставку.

Вода є не тільки джерелом життя, здоров'я та задоволення, але й джерелом небезпеки для життя людини. Зазвичай гинуть ті, хто порушує правила безпеки на воді. Уміння триматися на ній — запорука безпеки. У морі на воді триматися легше, бо густина солоної води вища за густину прісної.

Пам'ятайте, що на річці є течія. Дно річки може бути замуленим. Вода у ставках стояча, тобто більш забруднена, ніж у річках, і це може спричинити зараження при купанні.

6.2 Допомога потопуючому. Надання першої долікарської допомоги потерпілому.

Щоб допомогти потопуючому, слід дотримуватись правил:

— якщо поблизу вас є який-небудь плаваючий предмет (найкраще — рятувальний круг), киньте його так, щоб потопуючий міг за нього вхопитися; краще, якщо прив'яжете до нього вірвовку, за яку потім можна підтягнути потопуючого до берега;

— якщо нещастя трапилося на мілководді, спробуйте підійти до потерпілого вбхід, щоб подати рятувальний засіб, але тримайте його так, щоб він був між вами і потерпілим;

— якщо ви спробуєте підпливти до потопуючого, краще коли у вас в руках буде рятувальний засіб, щоб потопуючий хапався за нього, а не за вас, розмовляйте з потерпілим, заспокоюйте його;

— опинившись на березі, викличте «швидку допомогу».

У разі надання першої долікарської допомоги потерпілому після витягнення з води необхідно:

— очистити верхні дихальні шляхи від піску, мулу та водоростей;

— викликати блювання через подразнення язика;

— покласти під шию валик з одежі;

— зробити штучне дихання «з рота в рот», якщо відсутнє дихання;

— зробити непрямий масаж серця, якщо немає пульсу;

— розтирати тіло, щоб воно нагрілося.

Допомогу постраждалому слід надавати залежно від його стану і якнайшвидше. Якщо постраждалий не подає ознак життя, це не повинно зупинити надання першої допомоги. Поки є найменший шанс врятувати людину, треба проводити заходи щодо її рятування.

6.3 Правила поведінки на кризі. Надання допомоги потерпілому на воді взимку.

Правила поведінки на кризі:

— категорично забороняється перевіряти міцність льоду ударами палки та ніг;

— обходьте небезпечні місця та ділянки криги, вкриті снігом;

— вантаж перевозьте на санях;

— кататися на ковзанах можна лише тоді, коли товщина криги досягає 25 см;

— не можна стрибати й бігати по льоду, скупчуватись у великі групи.

Надання допомоги потерпілому на воді взимку:

— будьте якомога далі від ополонки;

— протягніть потерпілому довгу жердину, дошку або палицю, можна лижу, мотузку;

— витягаючи потерпілого, попросіть його працювати ногами; якщо вдалося потерпілого витягти, не піднімайтеся на ноги, рухайтесь до берега повзко/лежачи;

— на березі викличте «швидку медичну допомогу», загорніть потерпілого у ковдри або в сухий одяг;

— не занурюйте потерпілого в теплу воду, можуть виникнути серцеві проблеми;

— по можливості прикладіть до тіла пляшку з гарячою водою або грілку;

— дайте попити теплої води, якщо є — чаю.

6.4 Правила безпечної поведінки на воді та біля води.

Щоб приємно провести біля води вільний час, слід дотримуватися таких правил:

— діти повинні купатися обов'язково під наглядом дорослих; учитися плавати потрібно під керівництвом інструктора або батьків;

— не купайтеся і не пірнайте у незнайомих місцях, це можна робити у спеціально обладнаних місцях;

— не можна запливати за обмежувальні знаки;

— слід дуже обережно поводитися на надувних матрацах та іграшках, особливо, коли є вітер або велика течія;

— якщо течія вас підхопила, не панікуйте, треба пливати за течією, поступово і плавно повертаючи до берега;

— не купайтеся у холодній воді, щоб не сталося переохолодження;

— не треба купатися довго, краще купатися декілька разів по 20—30 хв;

- не можна гратися на воді у такі ігри, які можуть спричинити шкоду;
- не подавайте навмисних сигналів про допомогу;
- не пірняйте під людей, не хапайте їх за ноги.

6.5 Дія води на організм людини. Як правильно купатися

Вода є найціннішим даром природи. Без їжі людина може прожити понад місяць, а без води — декілька днів. Наявність води відіграє вирішальну роль у збереженні життя та здоров'я людини. Джерельна вода — найбезпечніша та найсмачніша. Воду з проточних водойм слід кип'ятити.

Приємно відпочивати біля води, але пам'ятайте, як слід правильно купатися: -- купатися рекомендовано вранці і ввечері;

- не слід купатися наодинці;
- не підпливайте до коловоротів, пароплавів і катерів;
- не стрибайте головою униз, де невідома глибина.

Не забувайте, що вода несе й небезпеку! Шторм у морі, повінь, сильна злива можуть завдати шкоди не тільки природі, але й людині!

7. Правила безпеки у користуванні електроприладами, при поводженні з джерелами електроструму

7.1 Поняття про джерела струму, їх небезпечність для життя та здоров'я людини.

Нещасні випадки від дії електричного струму трапляються через пошкодження ізоляції електроприладів, обриви електропроводів, несправні розетки.

Важкість ураження електричним струмом визначається схемою включення людини в ланцюг. Найбільш небезпечним є дотикання людини до двох проводів або провідників струму. Життя людини буде залежати від того, наскільки швидко їй вдасться звільнитися від контакту з джерелом струму.

7.2 Правила користування побутовими електроприладами.

Щоб запобігти ураженню електричним струмом, не можна:

- залишати електроприлади ввімкненими без догляду;
- користуватися несправними приладами, саморобними побутовими приладами, особливо великої напруги;
- вмикати в одну розетку одночасно декілька приладів;
- торкатися оголених ділянок у місцях з'єднання приладів з клемами, вилкою, між собою;
- використовувати електричні прилади не за призначенням та не ознайомившись попередньо з інструкцією.

7.3 Правила поведінки при виявленні обірваного електричного проводу.

Небезпечно наближатися до обірваного електричного проводу. Якщо провід не покрито ізоляцією, то він становить загрозу для життя людини. Доторкнувшись до нього, можна отримати ураження внутрішніх органів. Відкинути провід можна лише за допомогою сухої деревини чи гуми.

Якщо ви побачили обірваний електричний провід, не торкайтеся його та не намагайтеся прибрати. Негайно повідомте дорослим про місцезнаходження обриву.

7.4 Правила поведінки поблизу електрощитової, лінії електропередач.

Небезпечно знаходитись поблизу електричних щитків і лінії електропередач. Не можна торкатися проводів під напругою. Необачний рух може призвести до ураження електрострумом.

8. Безпечна поведінка вдома та на вулиці.

Якщо ви залишилися вдома без дорослих, нікому чужому не відчиняйте двері. На питання незнайомих людей, чи є тато та мама, краще відповісти, що батьки зараз відпочивають. На телефонні дзвінки з питанням, чи є батьки вдома або коли вони повернуться з роботи, треба відповідати, що вони зараз зайняті й запитати, коли й кому зателефонувати.

Ніколи не запрошуйте додому малознайомих хлопців і дівчат.

Не хваліться перед людьми тим, що у вашій квартирі є дорогі речі, такі як відеоапаратура тощо.

Не носіть із собою великі суми грошей, а якщо таке станеться — не хваліться цим.

Знайомте своїх друзів із батьками.

Не лякайтеся, коли, знаходячись у квартирі, почувете, що хтось намагається відчинити вхідні двері, голосно запитайте: «Хто там?». Якщо двері продовжуватимуть відчиняти, зателефонувавши 02, викличте міліцію та вкажіть точно адресу. Потім з балкону чи вікна голосно покличете на допомогу.

Виходячи з дому, не забувайте зачинити балкон, кватирки, особливо якщо живете на нижніх поверхах.

Не залишайте у дверях записок, бо це привертає увагу сторонніх людей.

Будьте уважними із ключами від квартири, не залишайте їх у поштової скриньці та в інших місцях. У випадку пропажі ключів відразу сповістіть батьків, щоб замінити дверні замки.

На вулиці будьте уважним. Переходьте проїзну частину тільки на зелений сигнал світлофора або по пішохідному переходу. Пам'ятайте, що водій не завжди може попередити біду, якщо ви порушили правила вуличного руху. Не стійте близько біля автомобіля, який зупинився.

Не сідайте до незнайомих в автомобіль, щоб покататися, якщо навіть дуже хочете або запізнюєтеся.

Якщо незнайомці запросили вас послухати музику, подивитися фільм, погратися із собакою (може бути будь-яка інша пропозиція) — не поспішайте погоджуватися, перш ніж це зробити, спитайте у батьків або вчителів.

Не заходьте в ліфт з незнайомими людьми без батьків.

Якщо у дворі або біля школи хлопці вимагають гроші, негайно зверніться до дорослих і по можливості до міліції.

Не розмовляйте на вулиці з п'яними, навіть знайомими людьми, бо п'яна людина сильно змінюється, її вчинки можуть бути непередбачуваними та жорстокими.

Якщо відчуваєте, що вас переслідують, зайдіть до магазину або іншої установи. Можна попросити працівника цієї установи провести вас додому.

Необхідно знати, що все нове, незнайоме може нести в собі небезпеку. Незнайомі предмети, пакети, банки та інше не можна відкривати, нюхати, брати в руки, кидати у вогонь, бо в них можуть бути отруйні речовини.

Не грайтеся сірниками, петардами, бенгальськими вогнями, свічками, не розпалюйте багаття, не вмикайте незнайомі електроприлади, не проводьте самостійно досліди у відсутності батьків, бо це може стати причиною пожежі.

У випадку необхідності телефонуйте:

101 — пожежна безпека

102 — міліція

103 — «Швидка допомога»

104 — газова служба

Будьте уважними! Бережіть себе!

За допомогою звертайтеся до батьків та вчителів — вони ваші перші помічники та порадики.

9. Правила поведінки в кінотеатрах

1. Придбати квиток.
2. Спокійно зайти в залу й зайняти місце відповідно до квитка.
3. Під час сеансу не коментувати бачене, не розмовляти один з одним, не їсти та не жувати гумку.
4. Під час сеансу не вставати з місця, не ходити по залі.
5. По закінченню сеансу не створювати «пробки» при виході із зали.

10. Правила поведінки у разі виникнення аварійних ситуацій, стихійних лих і нещасних випадків

10.1. У разі виникнення аварійних ситуацій, які можуть призвести до нещасних випадків, робота, відпочинок припиняється до з'ясування й усунення причин виникнення цих ситуацій.

10.2. Про появі запахів горілого вимкнути апаратуру, повідомити керівника.

10.3. У разі виникнення пожеж, інших стихійних лих слід організовано, без паніки залишити місце.

10.4. Для виклику пожежної команди необхідно зателефонувати за номером 101, для виклику швидкої допомоги 103.

10.5. Про всі випадки аварійних ситуацій, аварій, нещасних випадків треба повідомити органи місцевого самоврядування, місцеві органи міліції, штаб ЦЗ (у разі необхідності).

10.6. У разі виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру (землетруси, повені, затоплення, паводки, снігові лавини) населення буде оповіщено сигналом «УВАГА ВСІМ!», яке супроводжуватиметься завиванням сирени, виробничими гудками та іншими сигнальними засобами.

10.6.1. Дії під час землетрусу:

- зберігати спокій, уникати паніки;

- діяти негайно, тільки будуть відчутні коливання ґрунту або споруди, головна небезпека – це предмети й уламки, що падають;

- швидко залишити будинок і відійти від нього на відкрите місце, якщо ви перебуваєте на першому, другому поверсі;
- негайно треба залишити кутові кімнати, перейти на та стати в отворі внутрішніх дверей, подалі від вікон і важких предметів;
- вибігати з будинку швидко, але обережно, остерігаючись уламків, електричних дротів тощо;
- швидко відійти від високих споруд, шляхопроводів, мостів і ліній електропередач;
- зупинитися, якщо ви їдете автомобілем, відчинити двері та залишатись в автомобілі до припинення коливань;
- якщо поблизу є постраждалі, сповістити про них рятувальників та надати, якщо можливо, допомогу.

10.6.2. Дії під час раптового затоплення, повені, наводка:

- зберігати спокій, уникати паніки;
- швидко збирати документи, коштовності, ліки та необхідні речі;
- надати необхідну допомогу маленьким дітям, інвалідам та людям похилого віку, які підлягають евакуації в першу чергу;-
- перед виходом з будинку вимкнути електрику та перекрити газ, загасити вогонь у грубах, печах, закрити вікна та двері. Якщо є час - зачинити вікна та двері першого поверху дошками;
- негайно треба залишити зону затоплення;
- піднятися на верхні поверхи. Якщо будинок одноповерховий, піднятися на горище;
- до прибуття допомоги залишатися на верхніх поверхах, дахах, деревах, сигналізуючи рятувальникам, щоб вони мали можливість швидко вас знайти;
- надати, якщо можливо, допомогу потерпілим;
- потрапивши у воду, зняти з себе важкий одяг взуття, відшукати поблизу предмети, якими можна скористатися для порятунку до одержання допомоги;
- не переповнювати рятувальні засоби (катери, човни, плоти тощо).

10.6.3. Дії у разі сходження снігової лавини:

- зберігати спокій, уникати паніки, за необхідності надати допомогу потерпілим дітям, людям, які знаходяться поруч;
- почувши шум снігової лавини, негайно заховатися за скелю, дерево, лягти на землю, захистивши руками голову, притиснувши коліна до живота, орієнтуючи своє тіло за рухом лавини і дихаючи через одяг;
- коли лавина захопила і зносить, спробувати виконувати плавальні рухи, створивши простір навколо обличчя та грудної клітини – це допоможе диханню, коли зупиниться снігова лавина;
- не панікувати і не дозволяти собі заснути, пам'ятаючи про те, що вас шукають і врятовують впродовж деякого часу.

10.6.4. Дії під час стихійного лиха:

- зберігати спокій, уникати паніки, за необхідності надати допомогу інвалідам, дітям та сусідам, зачинити вікна та відійти від них подалі, загасити вогонь у грубах, вимкнути електро- та газопостачання. Зберігати документи,

одяг, найбільш необхідні та цінні речі, продукти харчування на декілька днів, питну воду, медикаменти, ліхтарик, приймач на батарейках;

- перейти у безпечне місце, сховатись у внутрішніх приміщеннях – коридорі, ванній кімнаті, коморі, погребі. Ввімкнути приймач, щоб отримувати інформацію. Не переходити в іншу споруду, не користуватися ліфтами – це небезпечно. Електромережу можуть раптово вимкнути;

- обминати великі споруди, хиткі дерева, будинки з хитким дахом, якщо стихійно лихо застало вас на вулиці. За можливості заховатися в підвалі найближчого будинку;

- на відкритій місцевості треба щільно притиснутися до землі, на дно яру, канави, захищаючи голову одягом або гілками дерева;

- зупинитися, якщо ви їдете автомобілем, вийти і сховатися у підвалі міцної споруди;

- уникати споруд підвищеного ризику – мостів, естакад, трубопроводів, ліній електропередач, водоймищ тощо.

10.7. У разі виникнення надзвичайних ситуацій з викидами радіаційних та екологічно небезпечних речовин населення після сигналу «УВАГА ВСІМ!» буде оповіщено мовною інформацією «РАДІАЦІЙНА НЕБЕЗПЕКА!» або «ХІМІЧНА НЕБЕЗПЕКА!».

Почувши цей сигнал, потрібно негайно увімкнути радіо, телевізор і слухати повідомлення місцевих органів влади та штабу цивільної оборони з надзвичайних ситуацій. Протягом усього періоду ліквідації наслідків стихійних лих, аварій та катастроф – усі ці засоби обхідно тримати постійно увімкненими.

11. Правила надання першої (долікарської) допомоги

11.1. Швидкість дій – вирішальна роль долікарської допомоги.

11.2. Якщо у потерпілого немає дихання, не б'ється серце, відсутній пульс – це ні в якому разі не означає припинити дії щодо оживлення постраждалої особи.

11.3. Висновок про смерть робить лише лікар.

11.4. У разі нещасного випадку треба одягнути потерпілого, викликати лікаря або швидку допомогу й надати потерпілому першу медичну допомогу:

- при ударі – забезпечити потерпілому спокій, поклавши на забите місце холодний компрес на 6 годин;

- при вивихах – покласти підтримуючу пов'язку, на уражене місце – холодний компрес, без лікаря суглоби не вправляти;

- при розтягненні м'язів і зв'язок – накласти тугу пов'язку, забезпечити потерпілому спокій;

- при запорошенні очей твердими частинами – покласти на око м'яку пов'язку та негайно відправити потерпілого до медпункту;

- при запорошенні очей хімічними речовинами – промити їх чистою водою в напрямку від вуха до носа;

- при попаданні на тіло кислот – обпечене місце обробити 2% розчином соди (1 чайна ложка на стакан води);

- при попаданні на тіло лугів – промити уражене місце водою з оцтом;

- при порушенні цілісності шкіри – обробити навколо ураженого місця йодом чи зеленкою та зробити пов'язку. Не слід торкатися рани руками, виймати з неї чужорідне тіло;

- при наявності кровотечі – накласти джгут або тугу пов'язку. Джгут накладають не більше як на 1,5-2 год.;

- при втраті свідомості – розстебнути комір, пасок і відчинити вікна, винести потерпілого на свіже повітря, дати понюхати нашатирний спирт, обличчя та груди змочити холодною водою;

- при ураженні електричним струмом – звільнити потерпілого від струму, оцінити його стан і надати йому долікарську допомогу;

- при переломах – наложити шину так, щоб були надійно іммобілізовані два сусідні з місцем ушкодження суглоби (вище і нижче). При відкритих переломах – наложити на рану пов'язку;

- при зупинці дихання – зробити штучне дихання;

- при опіках – обробити уражене місце спиртом, одеколоном. Не можна торкатися до обпечених ділянок руками, не можна проколювати пухирі та відривати одяг. Опікову поверхню накривають чистою тканиною. При опіках очей електродугою треба робити примочки розчином борної кислоти;

- при отруєнні окисом вуглецю (чадний газ, дим, продукти горіння) – забезпечити потерпілого свіжим повітрям, звільнити його від одягу, який утруднює дихання, дати понюхати нашатирний спирт. На голову і груди потерпілого покласти холодний компрес;

- при отруєнні недоброякісною їжею, медикаментами, негайно промити шлунок. Для цього потерпілому потрібно дати 1-1,5 л теплої води і визвати блювання. Процедуру повторити 2-3 рази;

- при укусах бджолами, осама – видалити жало, на рану накласти примочку з нашатирного спирту;
- при обмороженні – розтерти уражену ділянку тіла вовняною тканиною до почервоніння шкіри, давати пити гарячий чай або молоко. Не можна робити розтирання снігом;
- при тепловому та сонячному ударах – перенести потерпілого у прохолодне місце, намочити голову і ділянку серця холодною водою, піднести до носа ватку з нашатирним спиртом.

11.5. Учнівська молодь повинна уміти:

- зупинити кровотечу і перев'язати рану;
- накласти шину;
- зробити штучне дихання на зовнішній (непрямий) масаж серця;
- звільнити від контакту з електричним струмом;
- уміти користуватися аптечкою (переносною сумкою); піклуватися не тільки про те, щоб допомогти потерпілому, а й про те, щоб не зашкодити йому;
- вживати тільки найнеобхідніших заходів, пам'ятаючи про те, що долі карська допомога не виключає лікарську, яка необхідна в окремих випадках.

11.6. При ураженні електричним струмом необхідно:

- якомога швидше вивільнити від струмопровідних частин;
- швидко вимкнути напругу рубильником або вимикачем;
- для звільнення від струмопровідних частин або проводу напругою до 1000 вольт користуються палицею, дошкою або іншим сухим предметом, який не проводить електричного струму, проводи перерубують сокирою, кожний провід окремо;
- відтягнути потерпілого за одяг, уникаючи дотику до оточуючих металевих предметів і відкритих частин тіла;
- під напругою понад 1000 В надіти діелектричні рукавиці, взути боти, працюючи з ізолюючими кліщами або штангою;
- якщо провід торкається землі, слід пам'ятати про небезпеку крокової напруги, туму після звільнення від струмопровідних частин постраждалого треба винести із зони крокової напруги;
- місцеві опіки перевзують як рану;
- при клінічній смерті зробити штучне дихання, а у випадку фібриляції серця – зовнішній масаж серця;
- одночасно треба викликати фельдшера, швидку медичну допомогу та готувати транспорт для відправки постраждалого.

Дотримання правил безпеки під час канікул є запорукою створення безпечних і нешкідливих умов відпочинку дітей та учнівської молоді.

12. Основні правила поведінки під час подорожі до лісу

Необхідно дотримуватися деяких елементарних правил поведінки в лісі:

- розташувавшись на відпочинок, не ламайте кущів та гілок дерев для багаття. Для цього в лісі знайдеться чимало сушняку;
- перш ніж розпалювати багаття, вирийте неглибоку ямку і в ній розкладіть багаття. Бажано це робити біля річки чи якоїсь водойми. Багаття не повинно бути занадто великим: полум'я може пошкодити розташовані поблизу дерева та кущі, а також може виникнути пожежа;
- не мийте брудний посуд в річці, особливо з використанням миючих засобів. Сполосніть його принесеною на берег водою і вилийте брудну воду під кущ. Остаточного посуду краще помити вдома;
- після відпочинку ретельно загасіть багаття, поливши його водою та засипавши ямку землею. Землю щільно притопчіть ногами;
- органічні рештки закопайте в лісі, а використані пластикові пакети та пляшки, а також скляний посуд заберіть із собою і викиньте на смітник у місті;
- зібравши свої речі і відійшовши на декілька метрів від місця вашого відпочинку, зупиніться і огляньтеся: якщо ви залишили ліс таким же чистим і привабливим, як до вашого прибуття сюди, якщо ніде не видно слідів згарища, зламаних дерев, розкиданого сміття, значить, вам знову захочеться повернутися сюди.

Відпочинок в лісі відновлює наші сили, заспокоює нервову систему, дає наснагу для нашої творчості. Дуже багато людей люблять “побродити по лісу”, часом наодинці, а то групами, як організованими (туристичні походи), так і неорганізованими. Особливо люблять такі прогулянки діти, молодь. Але в лісі на людину може чекати багато неприємних несподіванок:

вона може заблукати, її може ужалити змія чи вкусити якась комаха або навіть звір. **Тому необхідно знати, які заходи необхідно здійснити перед початком подорожі та як себе поводити в лісі в разі виникнення небезпек:**

- повідомте, куди ви збираєтеся. Якщо поблизу нікого немає – залиште записку з повідомленням (дата, час відбуття, кількість людей, що йдуть з вами, напрямок подорожі і приблизний час повернення);
- одягніть зручний одяг та взуття. Вони повинні відповідати місцевості та погодним умовам, які можуть змінитися дуже швидко;
- дітям необхідно одягнутись у яскравий кольоровий одяг – він буде більш помітним у разі їх розшуку;
- домовтеся про сигнали, щоб не загубити одне одного у лісі, особливо на випадок несподіванок – свистом або голосом;
- запам'ятовуйте орієнтири під час руху у лісі. Щоб не заблукати – залишайте позначки. Без зорових орієнтирів людина в лісі починає кружляти;
- якщо ви заблукали в лісі, зберігайте спокій та уникайте паніки. Якщо ви панікуєте, думати логічно неможливо;
- пригадайте останню прикмету на знайомій частині шляху і спробуйте простежити до неї дорогу. Якщо це не вдається, пригадайте знайомі орієнтири, найкраще – залізницю, річку, шосе. Прислухайтеся. При відсутності знайомих орієнтирів, стежок і доріг виходьте “на воду” – униз за течією. Струмок виведе до річки, ріка – до людей. Якщо орієнтирів немає, залізьте на найвище дерево – погляд з висоти допомагає краще зорієнтуватися;
- використовуйте навички та вміння будування схованок (буда, навіс, намет та ін.) або користуйтеся природними печерами. Це допоможе виживанню у лісі, забезпечить вам захист і тепло;
- бережіть та економно використовуйте воду. Вона важливіша для вашого виживання, ніж їжа;
- діти мають знати, що необхідно вибирати велике дерево (або якийсь інший об'єкт) біля прикметного місця і перебувати там. Вони також мають бути повідомлені про необхідність кричати на шуми, що лякають їх. Якщо це звірі, вони злякаються та підуть геть. Це також допоможе швидше знайти їх тим, хто буде шукати.

13.Основні правила поведінки при зустрічі зі свійськими та дикими тваринами

Спілкування з тваринами - заняття приємне, цікаве, необхідне і в той же час небезпечне. Тому потрібно знати деякі правила спілкування з деякими тваринами.

Правила безпечного спілкування з собакою. Собака - це дуже цікава, розумна тварина. Вона має вуха, очі, ніс, чотири лапи та хвіст. Є за що пошмикати під час гри з нею. Але собака також має дуже гострі зуби, і може

вкусити вас. З собакою можна гратися, але при цьому необхідно пам'ятати про правила:

- собака по своїй природі мисливець, тому ніколи не тікайте від нього, бо він може подумати, що вас треба ловити і побіжить за вами. Навіть якщо ви боїтесь собаки, не показуйте йому цього, бо собака не терпить боягузів і може вкусити вас;
- якщо ви хочете погладити чужого собаку, запитайте дозволу у її хазяїна. Гладьте собаку обережно і повільно, бо деяких з них дратують різкі рухи;
- не годуйте чужих собак і не зачіпайте їх під час їжі або сну - вони можуть розгніватись. Адже вам теж не подобається, коли вас будять або забирають улюблену цукерку;
- не наближайтеся до великих собак, їх часто вчать кидатися на людей, які близько підходять;
- ніколи не давайте собаці їжу з руки - він може ненароком вас вкусити за руку;
- не махайте на собаку рукою чи палицею - це може їй не сподобатися і вона вас вкусить;
- по вулицях бігає багато безпритульних собак. Пам'ятайте, що ці собаки часто бувають хворі. Не треба зачіпати таких тварин, вони можуть вас покусати, після чого ви можете тяжко захворіти;
- якщо вас вкусить собака, негайно зверніться до лікаря;
- після кожного спілкування з собакою обов'язково помийте руки з милом.

Якщо ви будете беззастережно виконувати ці правила, у вас є можливість значно зменшити небезпеку потрапити в небезпечну ситуацію при спілкуванні з цією твариною.

Правила безпечного спілкування з котами та гризунами. Коти - маленькі, гарненькі, лагідні тварини. Але й вони можуть бути небезпечні, адже вони мають гострі пазурі та зуби. Тому, щоб не тримати подряпини рук та обличчя і більш тяжкі травми, запам'ятайте такі правила:

- не можна тягати kota за хвіст або спеціально наступати на нього;
- не можна тягати kota за вуса і вуха;
- не можна гладити kota проти хутра;
- не можна лякати kota;
- не можна брати kota у ліжко. На ньому можуть бути різні комахи, які можуть покусати вас;
- після спілкування з котами мийте руки з милом.

Крім собак та котів, вдома можуть жити і **домашні гризуни** - хом'ячки, миші. З ними теж треба поводитись дуже обережно. Вони, як і собаки, і коти мають дуже гострі зуби.

Тому:

- не годуйте гризунів з рук;
- тримайте гризунів подалі від дерев'яних речей.

14. Правила безпечної поведінки в натовпі

У світлі останніх подій, які склалися у нашій державі, обов'язком кожного є вміння поводитися під час перебування в місцях масового скупчення людей, хоча б заради збереження свого життя і здоров'я.

Правила поведінки в натовпі – комплекс заходів, що допомагають зберегти безпеку в місцях великого скупчення людей. Ось кілька рекомендацій, які допоможуть уникнути неприємностей і нещасних випадків у натовпі:

Намагайтеся уникати великих скупчень людей.

Не приєднуйтеся до натовпу, якою б не була зацікавленість подією, що відбувається.

Під час масових заворушень намагайтеся обійти натовп. Ви можете потрапити під дію співробітників спецпідрозділів.

Якщо Ви потрапили в натовп, дозвольте йому нести Вас у напрямку від центру до краю натовпу, намагаючись поступово вибратися з нього.

Глибоко вдихніть і розведіть зігнуті в ліктях руки в сторони, щоб грудна клітка не була здавлена.

Намагайтеся знаходитись подалі від високих та товстих людей, чи тих, які мають громіздкі предмети чи великі сумки.

Намагайтеся втримати рівновагу, щоб не впасти.

Не тримайте руки в кишенях.

Рухаючись, піднімайте ноги якнайвище, ставте ногу на повну стопу, не робіть короткі кроки, не піднімайтеся навшпиньки.

Якщо тиснява прийняла загрозливий характер, негайно, не роздумуючи, звільніться від будь-якої ноші, насамперед від сумки на довгому ремені чи шарфа.

Якщо у вас щось випало, у жодному разі не нахилийтеся, щоб підняти.

У разі падіння, намагайтеся якнайшвидше піднятися на ноги. При цьому не опирайтесь на руки (їх віддавлять або зламують). Намагайтеся хоч на мить встати на підошви чи на носки. Знайшовши опору, "виринайте", різко відштовхнувшись від землі ногами.

Якщо встати не вдається, згорніться клубком, захистіть голову передпліччями, а долонями прикрийте потилицю.

Потрапивши у переповнене людьми приміщення, задалегідь визначте, які місця при виникненні екстремальної ситуації найнебезпечніші (проходи між секторами на стадіоні, скляні двері й перегородки в концертних залах тощо), зверніть увагу на запасні та аварійні виходи, сплануйте шлях до них.

Легше всього сховатись від юрби у кутках залу або поблизу стін, але

складніше звідти добиратися до виходу.

При виникненні паніки намагайтеся зберігати спокій і здатність тверезо оцінювати ситуацію.

15. Основні правила поведінки при виявленні розливу ртуті

Ртуть - метал сріблясто-білого кольору, у звичайних умовах легко рухома рідина, що при ударі поділяється на дрібні кульки, у 13,5 разів важча за воду. Температура плавлення $-38,87^{\circ}\text{C}$. З підвищенням температури випаровування ртуті збільшується. Пари ртуті та її сполуки дуже отруйні.

З попаданням до організму людини через органи дихання, ртуть акумулюється та залишається там на все життя.

Встановлено максимально припустиму концентрацію парів ртуті: для житлових, дошкільних, учбових і робочих приміщень - $0,0003 \text{ мг/м}^3$; для виробничих приміщень - $0,0017 \text{ мг/м}^3$. Концентрація парів ртуті в повітрі понад $0,2 \text{ мг/м}^3$ викликає гостре отруєння організму людини.

Симптоми гострого отруєння проявляються через 8-24 години: починається загальна слабкість, головна біль та підвищується температура; згодом - болі в животі, розлад шлунку, хворіють ясна.

Хронічне отруєння є наслідком вдихання малих концентрацій парів ртуті протягом тривалого часу. Ознаками такого отруєння є: зниження працездатності, швидка стомлюваність, послаблення пам'яті і головна біль; в окремих випадках можливі катаральні прояви з боку верхніх дихальних шляхів, кровотечі ясен, легке тремтіння рук та розлад шлунку. Тривалий час ніяких ознак може й не бути, але потім поступово підвищується стомлюваність, слабкість, сонливість; з'являються - головна біль, апатія й емоційна нестійкість; порушується мовлення, тремтять руки, повіки, а у важких випадках - ноги і все тіло. Ртуть уражає нервову систему, а довгий вплив її викликає навіть божевілля.

Дії при розливі ртуті у приміщенні

- Якщо у приміщенні розбито ртутного градусника:
- виведіть з приміщення всіх людей, у першу чергу дітей, інвалідів, людей похилого віку;
- відчиніть настіж усі вікна у приміщенні;
- максимально ізолюйте від людей забруднене приміщення, щільно зачиніть всі двері;
- захистіть органи дихання хоча б вологою марлевою пов'язкою;
- негайно починайте збирати ртуть: збирайте спринцівкою великі кульки і відразу скидайте їх у скляну банку з розчином (2 г перманганату калію на 1 літр води), більш дрібні кульки збирайте щіточкою на папір і теж скидайте в банку. Банку щільно закрийте кришкою. Використання пилососу для збирання ртуті - забороняється.
- вимийте забруднені місця мильно-содовим розчином (400 грамів мила і 500 грамів кальцинованої соди на 10 літрів води) або розчином перманганату калію (20 грамів на 10 літрів води);
- зачиніть приміщення після обробки так, щоб не було сполучення з іншими приміщеннями і провітрюйте протягом трьох діб;
- утримуйте в приміщенні, по можливості, температуру не нижче 18-20°C для скорочення термінів обробки протягом проведення всіх робіт;
- вичистіть та промийте міцним, майже чорним розчином марганцівки підошви взуття, якщо ви наступили на ртуть.

Якщо ртуті розлито більше, ніж у градуснику

- зберігайте спокій, уникайте паніки;
- виведіть з приміщення всіх людей, надайте допомогу дітям, інвалідам та людям похилого віку - вони підлягають евакуації в першу чергу;
- захистіть органи дихання хоча б вологою марлевою пов'язкою;
- відчиніть настіж усі вікна ;
- ізолюйте максимально забруднене приміщення, щільно зачиніть всі двері;
- швидко зберіть документи, цінності, ліки, продукти та інші необхідні речі;
- вимкніть електрику та газ, загасіть вогонь у грубах перед виходом з будинку;
- негайно викликайте фахівців через місцевий державний орган з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення. У крайньому випадку - зателефонуйте в міліцію.

Боротьба з великою кількістю ртуті та її парів дуже складна. Хіміки називають її **демеркуризацією**.

Демеркуризація проводиться двома способами:

- **хіміко-механічним** - механічний збір кульок ртуті з подальшою обробкою забрудненої поверхні хімічними реагентами (після такого способу обробки приміщення потребує посиленого провітрювання);
- **механічним** - механічний збір кульок ртуті з поверхні з наступною заміною підлоги, штукатурки або капітальним ремонтом будівлі (цей спосіб може застосовуватися разом з хіміко-механічним).

Якщо ви виявили або побачили кульки ртуті в будь-якому іншому місці, будь ласка, негайно сповістіть про це місцеві органи з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення або міліцію.

16. Правила поведінки під час терористичного акту

Терористичний акт, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створили небезпеку для життя чи здоров'я людини

або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або не вчинення дій органами державної влади чи місцевого самоврядування, службовими особами цих органів (далі за текстом ст. 258)...караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років (ст. 258 Кримінального кодексу України).

Зростання кількості терористичних актів, непередбачуваність наслідків цих актів викликають велику стурбованість світової громадськості, яка все більше активізує свої зусилля в боротьбі з тероризмом. Починаючи з XXII сесії, Генеральна Асамблея ООН щорічно обговорює питання про заходи щодо запобігання тероризму. У грудні 1972р. був створений Спеціальний комітет з питань міжнародного тероризму, до якого увійшли представники 34 держав. На початку 1995р. Генеральна Асамблея ООН одностайно прийняла декларацію про заходи з ліквідації міжнародного тероризму. За останні роки вироблено більше десяти конвенцій і протоколів з питань боротьби проти тероризму. Але багатоманітність форм його проявів ускладнює вирішення цієї проблеми.

Якщо будуть знайдені методи боротьби з тероризмом, світ стане спокійнішим і безпечнішим. А поки він існує, необхідно знати, як треба поводитись, опинившись у становищі заручника. Найважливіше для заручника – це залишитися живим. Тому не можна провокувати терористів на насильницькі дії. Найкраще – це тихо сидіти і не привертати до себе уваги, тобто не вставати без дозволу, не ходити, навіть не дивитися в бік терористів (прямий погляд у вічі сприймається як виклик). У присутності терористів бажано не вести розмов поміж собою, в крайньому випадку розмовляти тихо. Слід позбавитись усього, що виділяє заручника з-поміж усіх потерпілих. Особливо це стосується жінок – зняти косметику, прикраси (зокрема, сережки). Пристрілянині, відкритій терористами, негайно лягайте на підлогу.

17. Інфекційні хвороби. Чистота – запорука здоров'я!

До надзвичайних ситуацій природного походження відносяться інфекційні хвороби, тобто хвороби які передаються від хворої людини до здорової. На інфекційні хвороби хворіють не лише люди, але і тварини. Причому деякі хвороби тварин легко передаються людям. Такими хворобами люди можуть заражатися від собак, кішок, корів, коней, овець, голубів, курей, наприклад – під час догляду за ними або в разі споживання молока або м'яса хворих тварин. Останніми роками все частіше в осінньо-зимовий період виникають проблеми можливих епідемій простудних захворювань. Причому, збудник цього захворювання під впливом навколишнього середовища постійно мутує (тобто змінюється), що створює додаткові труднощі в створенні протигрипозних вакцин. Що ж потрібно робити, щоб уникнути простудних захворювань? Насамперед, дуже велику роль в боротьбі з цим захворюванням грає дотримання чистоти і правил гігієни, які не лише в значній мірі знижує небезпеку захворювання, але і укріплюють здоров'я. Чистота тіла, дотримання чистоти в житлових і адміністративних приміщеннях, у дворі місцях суспільного користування, на кухні і так далі оберігає людину від попадання в організм мікроорганізмів заразливих захворювань. До особистої гігієни відносяться: догляд за шкірою, за порожниною рота, дотримання режиму, заняття фізкультурою і загартовування організму, догляд за одягом і взуттям. Велике значення для здоров'я людини має догляд за шкірою, оскільки шкіра оберігає організм людини від проникнення мікробів, від різних пошкоджень. Шкіра регулює теплообмін, оскільки через неї виділяється надлишкове тепло. Але шкіра легко забруднюється пилом, що знаходиться в повітрі, на землі і різних предметах, з якими стикається людина. Разом з пилом на шкіру потрапляють мікроби у тому числі і хвороботворні. Щоб шкіра була чистою, потрібно щодня умиватися з милом, щодня митися до поясу або приймати душ. Вода, призначена для умивання або душу повинна мати кімнатну температуру: прохолодна вода освіжає, надає бадьорості, укріплює нервову систему і загартовує організм. Руки треба постійно тримати в чистоті, оскільки вони забруднюються більш всього. Руки необхідно мити обов'язково перед їдою, а також після прибуття додому, після відвідин туалету. Не рідше за один раз на тиждень потрібно митися в лазні під гарячим душем або у ванні з подальшою зміною натільної і постільної білизни. Щоб зберегти зуби, необхідно регулярно чистити їх зубною пастою (вранці і перед сном), періодично проводити профілактичний огляд у лікаря-стоматолога.

Одяг і взуття завжди мають бути чистими. Тому їх необхідно чистити щодня. Знятий верхній одяг потрібно тримати в шафі або на вішалці в передпокої. Одним з основних шляхів поширення вірусних захворювань є контактний, коли збудники передаються безпосередньо хворій людині. При розмові, чханні і кашлі хворі виділяють в повітря безліч найдрібніших крапельок, в яких знаходяться мільярди мікробів. Здорова людина разом з повітрям вдихає їх. Небезпеку поширення збудників подібним шляхом можна значно зменшити, якщо хворий при кашлі, чханні або розмові прикриватиме ніс і рот хусткою або марлевою пов'язкою. В той же час здоровим людям в період поширення простудних захворювань рекомендується, по можливості, обмежити користування суспільним транспортом і не вступати в контакт з хворими людьми. До цих пір не зжиті випадки інфекційних захворювань в літній період. В цей час збудники інфекційних хвороб можуть передаватися при купанні у воді (водний шлях) і при вживанні їжі, води і продуктів, заражених мікробами (харчовий шлях). Інколи інфекція поширюється комахами – переносниками збудників багатьох хвороб. До них відносяться комарі, мухи, кліщі, воші і так далі. У цей період дотримання заходів і правил особистої і суспільної гігієни набуває первинного значення. Під час літнього відпочинку купатися потрібно лише в спеціально відведених для цього місцях. Овочі і фрукти потрібно ретельно обмивати кип'яченою водою; молоко і воду вживати лише після кип'ятіння. Продукти харчування і питну воду слід зберігати лише в ретельно закритій тарі. Посуд має бути чистим. Перед вживанням хліб рекомендується обпалювати на пальнику або прогріти в духовці, печі. Після прийому їжі посуд має бути негайно вимитий гарячою водою з милом і поставлений в шафу. Хліб та інші продукти харчування заховати в тару і також поставити в шафу. Обідній стіл потрібно вимити гарячою водою і досуха витерти. Після цього підмести кімнату. Велике значення має утримання в чистоті житлових приміщень. У квартирі треба щодня проводити вологе прибирання – стирати пил зі всіх предметів і меблів, протирати підлогу, стежити за чистотою місць суспільного користування (щодня мити і чистити раковини, плити, вологою ганчіркою протирати підлогу коридору, передпокою і тому подібне). Дітям також треба утримувати в чистоті не лише своє тіло, але і одяг, взуття, приміщення в якому ви знаходитеся. Це головна умова здоров'я людини!

Одяг, взуття, та способи підтримки здоров'я

Правильний підбір одягу дуже важливий для людини, якій доводиться боротися за виживання; втім, аналогічну задачу доводиться вирішувати і тому, хто збирається просто відпочити на природі. В умовах холодного клімату найбільш ефективним з погляду збереження тепла є принцип багат шарового одягу. Самий верхній шар одягу повинен бути таким, що не продувається, а ще краще таким, що не промокає. Він може бути виготовлений з щільної бавовняної або комбінованої тканини, нейлону тощо.

Щоб одяг найкращим чином виконував свої захисні функції, дотримуйтеся наступних рекомендацій:

- Тримайте одяг в чистоті.

- Уникайте перегріву.
- Зберігайте одяг сухим.
- Невідкладно лагодіть його.
- Користуйтеся імпровізованими доповненнями до свого гардероба.

18. Правила поводження з піротехнічними виробами.

Чи часто замислюємося ми, купуючи феєрверки або петарди, про небезпеку, яку несе необережне з ними поводження? Натикаючись у газеті на чергове повідомлення про жертву піротехнічного виробу і співчуваючи, ми впевнені – з нами такого не станеться. Так, у власній безпеці ми впевнені. Але чи не траплялось нам купувати якоїсь новенької, невідомої піротехнічної іграшки з лотка на вулиці? При цьому нам у голову не приходить вимагати у продавця сертифікат якості на виріб, який є вибухонебезпечним. Ми спокійно спостерігаємо, як діти кидають з балкона петарди під ноги перехожим, або змагаються, хто довше протримає підпалену петарду в руці. Та не лише про піротехнічні вироби піде мова. Кожний рік, частіше – навесні, можна почути через засоби масової інформації про знаходження боєприпа-

сів часів Великої Вітчизняної війни. Земля приховує багато небезпечних знахідок, на які можна натрапити під час прогулянок лісом, походів і стати їх жертвами, навіть не підозрюючи про це. Ніхто не може гарантувати, що у землі під багаттям, розкладеним на лісовій галявині, не ховаються снаряди часів війни. Ще більшу небезпеку таять у собі пошуки металобрухту на покинутих полігонах. До того ж, рік від року зростає вірогідність знаходження вибухонебезпечного пристрою на вулицях міст і селищ. У якості вибухових речовин можуть використовуватись мішки з мінеральним добривом, які при детонації вибухають з великою силою, пластикові пляшки, наповнені вибухівкою.

Як правильно вибрати та використовувати піротехнічні вироби

Незалежно від того, в якій країні виготовлено піротехніку, вона не може бути абсолютно безпечною. Тому, обов'язково треба навчитися правильно з нею поводитися. Всі неприємні, а часто і нещасні випадки, які трапляються через піротехнічні вироби - результат неправильного та необережного поводження з ними, порушення елементарних вимог безпеки або використання не за призначенням. Щоб з Вами не трапилося лиха, візьміть за правило серйозно та чітко дотримуватися інструкцій, якими повинні бути забезпечені всі піротехнічні іграшки. Тільки тоді поводження з піротехнікою буде в радість і не завдасть шкоди.

Ви вирішили провести свято з феєрверком? З чого ж розпочати? Звичайно ж з вибору та придбання піротехнічного виробу. Не намагайтеся самостійно виготовити феєрверк у домашніх умовах. Це дуже небезпечне заняття, не варте того ризику, на який Ви наражаєтесь. Не бажано купляти піротехнічні вироби з рук, на базарі. Пам'ятайте, що дешево - не означає якісне, тим більше, коли це стосується Вашої безпеки та здоров'я. Користуйтеся краще готовими виробами промислового виробництва. У продажу їх немало. Торгівля гарантує Вам продаж якісного товару, який пройшов необхідні випробування та має відповідний сертифікат якості (не соромтеся запитати у продавця сертифікат!). І все ж, купуючи піротехнічні іграшки, будьте уважні та прискіпливі, вибираючи їх. Всі вироби повинні мати докладні інструкції, це більш важливо, якщо Ви зустрічаєте незнайомий виріб. Не отримавши інструкції або кваліфікованої консультації, від покупки краще відмовитись.

Якщо Ваше знайомство з піротехнікою тільки починається, не поспішайте купувати великих та не дуже зрозумілих виробів - вони можуть принести неприємні сюрпризи. Краще перейти до них, маючи досвід поводження з піротехнікою. Вибираючи піротехнічні іграшки, зверніть увагу на їх зовнішній вигляд.

Забороняється використовувати вироби, які мають наявні дефекти: зіпсовані, підмочені, з тріщинами та іншими пошкодженнями корпусу або гніту. Продаж піротехнічних засобів має певні обмеження (зокрема, за віком покупця). Купувати піротехнічні вироби мають право виключно дорослі, діти можуть користуватися ними тільки під наглядом батьків (дорос-

лих). Виконуючи підготовку феєрверку разом з дитиною, Ви тим самим навчите її необхідним правилам безпеки та захистите від легковажних витівок з піротехнікою. Після придбання піротехнічного засобу, необхідно завчасно вибрати місце для феєрверка. В ідеальному випадку, це повинен бути великий відкритий майданчик - двір, сквер або галявина – вільні від дерев та будівель. Необхідно уважно оглянути вибране місце: чи немає по сусідству (в радіусі 50 метрів) пожежебезпечних об'єктів, дитячих садочків з добовим режимом роботи, лікарень, автомобільних стоянок, дерев'яних сараїв, гаражів тощо. Якщо феєрверк проводиться за містом, поблизу не повинно бути опалого листя та хвої, сухої трави або сіна, того, що може призвести до загоряння від випадкових іскор. Ви повинні заздалегідь обміркувати, де будуть знаходитися глядачі. Їм необхідно забезпечити хороший огляд та безпеку, а для цього розташуйте їх на відстані 20-25 метрів від

пускового майданчика, обов'язково з навітряної сторони, щоб вітер не зносив на глядачів дим та неспалені частини виробів. Стоячи осторонь, не тільки безпечно, але і зручно спостерігати за феєрверком: непотрібно високо закидати голову та шукати очами ракету, що улетіла.

Необхідно пам'ятати, що після 23.00, запускаючи феєрверки та застосовуючи хлопавки, ви можете увійти в конфлікт із Законом, заподіявши незручності для оточуючих людей.

Від розміру майданчика залежить, яку піротехніку Ви зможете застосовувати. Якщо місце задовольняє усім переліченим вимогам, Ви сміливо можете купувати будь-які вироби, які є у продажу. Але, якщо Ваш двір, наприклад малий та незручний, Ви зможете використовувати лише обмежений асортимент іграшок, в основному наземної дії: петарди, хлопавки, вогняні дзиги, колеса, але ні в якому разі не запускати вироби, що летять догори (ракети, метелики тощо). Використання їх поруч з житловими будинками та іншими будівлями категорично заборонено: вони можуть потрапити у вікно або квартиру, залетіти на горище або дах та стати причиною пожежі. Краще відійти від будинку та знайти більш придатне місце. Не намагайтеся випробувати долю, запускаючи феєрверки у вітряну погоду. За таких умов, «зірочки» мають властивості відхилятися у сторону на значну відстань, а палаючі елементи можуть опинитися на ближніх будівлях та деревах.

Використовуючи піротехнічні вироби, Ви повинні пам'ятати, що горючі речовини та порох, які входять до їх складу - дуже небезпечні. При необережному поводженні з ними або неправильному зберіганні, вони легко розгоряються, що призводить до пожежі.

Тому існують загальні правила, які обов'язково необхідно виконувати:

- не можна носити піротехнічні іграшки у кишенях;
- не можна спалювати їх у багатті;
- не можна розбирати вироби та піддавати їх механічним впливам;
- не можна працювати з піротехнічними виробами у нетверезому стані;

- не палити, працюючи з піротехнікою;
- зберігайте піротехнічні вироби у недоступному для дітей місці;
- не допускайте відкритого вогню в приміщенні, де зберігаються вироби;
- зберігайте їх на значній відстані від нагрівальних приладів;
- пам'ятайте, що піротехнічні вироби бояться вологи - це може позначитись на їх роботі;
- якщо піротехнічні вироби відсиріли, не сушіть їх на батареях опалення або печах;
- не використовуйте піротехнічні вироби для бешкетування, застосовуйте їх тільки за призначенням.

Розпочинаючи роботу з будь-якими піротехнічними виробами, уважно ознайомтеся з їх інструкціями та зверніть особливу увагу на вказані для Вас зони безпеки. Не нахиляйтеся над спусковими приладами під час запуску висотних феєрверків. Запалювання гнітів здійснювати на відстані витягнутих рук. Якщо перший запуск піротехнічного виробу був невдалим (виріб відсирів, був пошкоджений, не спрацював тощо) заборонено підходити до нього, брати руками, повторювати спроби запуску.

При спрацюванні феєрверка можуть виникнути різні фактори, які несуть у себе потенційну небезпеку для оточуючих. Знання цих факторів дозволить значно підвищити безпеку користувачів та оточуючих при виникненні умов, що не передбачені в інструкціях:

- полум'я або високотемпературний струмінь продуктів згоряння: цей фактор характерний для фонтанів та феєрверків, що рухаються за рахунок реактивної тяги: ракети тощо. Небезпека – у можливості спалаху легкозаймистих речовин, що знаходяться поблизу з феєрверком;
- елементи виробів, що горять (піротехнічні таблетки, іскри, шлаки): ця небезпека виникає при роботі "римських свічок", салютів та інших виробів, ефект від яких досягається розкиданням на висоті яскравих різнокольорових зірочок. Час горіння зірочок підбирається конструкторами таким чином, щоб вони встигли згоріти раніше, ніж досягнуть поверхні землі. Тому, якщо, наприклад, розташувати "римську свічку" або салют не вертикально, а під кутом, то зірочки можуть впасти на землю. При спрацюванні висотних салютів інколи має місце падіння зірочок. Звично це є наслідком або недоліком конструкції пускової мортири чи зміною властивостей піротехнічного складу при тривалому або неправильному зберіганні виробів. У неякісних бенгальських свічок інколи відвалюються розжарені шлаки. В домашніх умовах це вкрай небезпечно. Тому, краще Випробувати свічки один раз у безпечних умовах, в якості яких Ви не упевнені. Однак, існують спеціальні види феєрверків, які розкидають іскри й зірочки у поверхні землі в усі сторони. Ці феєрверки дозволяється застосовувати тільки на воді. Видовище, яке вони створюють, надзвичайно вражає;
- вироби чи його елементи, які рухаються за рахунок початкової швидкості викидання або під дією реактивної сили: небезпека полягає у

травмуванні глядачів чи нанесення матеріального збитку при зіткненні з виробом чи його елементами. Для забезпечення безпеки, запуск феєрверків, ракет, куль тощо здійснюється вертикально догори подалік від різних будівель. Конструкція феєрверку не повинна мати гострих кінців і ребер, повинна наділятися захисними ковпачками чи наконечниками. Корпуси феєрверків від маленьких петард до самих великих куль виготовляють з паперу чи застосовують пластмасові деталі, які легко руйнуються. Такі деталі швидко втрачають швидкість і навіть, падаючи з великої висоти, не зможуть нанести шкоди. Для великих ракет окрему небезпеку становить падіння дерев'яної рейки-стабілізатора. Такі ракети дозволяється застосовувати тільки на достатній відстані від глядачів;

- склад продуктів згоряння: піротехнічні вироби є багатокомпонентними сумішами, які можуть утворювати при згорянні шкідливі (у великій кількості) для здоров'я речовини. У зв'язку з цим, їх дозволяється кидати застосовуватися тільки на відкритому повітрі;
- звуковий тиск: дуже велика гучність при вибуху феєрверків може виу багатьох глядачів відчуття дискомфорту чи травмувати слуховий апарат. Із збільшенням відстані гучність швидко падає. За межами небезпечної зони гучність звуку не повинна перевищувати дозволеної норми - 140 децибел. Обмеження з гучності актуальні для петард та інших розривних зарядів. У безпосередній близькості від пускових мортир великого калібру звуковий тиск може травмувати незахищені барабанні перетинки.

19. Бесіди з усіх видів дитячого травматизму напередодні канікул

1. Правила дорожнього руху:

- Ходити тільки по правій стороні тротуару;
- Дорогу переходити не поспішаючи;
- Не можна переходити дорогу навскіс;
- Переходячи дорогу, слід подивитися наліво, дійшовши до середини вулиці, зупинитися і подивитися направо;
- Якщо не встигли перейти вулицю, і рух транспорту почався, слід зупинитися на середині вулиці і зачекати, поки рух припиниться;
- Якщо немає тротуарів, слід триматися лівого боку дороги, тобто йти назустріч транспорту, що рухається.

2. Правила електробезпеки:

- Під час вимикання електроприладів забороняється витягувати вилку з розетки за шнур;

- Категорично забороняється користуватися електроприладами, в яких знайдено несправність;
- Не торкатися мокрими руками електроприладів, які знаходяться під напругою;

Пам'ятайте: зовнішніми ознаками несправності електропроводки або електроприладів є специфічний запах підгораючої ізоляції, з'явлення іскри, перегрівання штепсельних розеток і вилок.

3 Вибухонебезпечні предмети:

- До виявлення вибухонебезпечних предметів ні в якому разі не можна торкатись, перекладати, розряджати, зберігати;
- Забороняється використовувати снаряди в металообробці;
- Виявивши вибухонебезпечні предмети, необхідно терміново повідомити міліцію, школу, військкомат.

4 Правила протипожежної безпеки:

- Дотримуйтесь правил протипожежної безпеки під час встановлення ялинок, під час проведення новорічних свят;
- Гра з вогнем – одна з причин пожежі;
- Дотримуйтесь правил протипожежної безпеки під час відпочинку.

5 Правила поведінки на воді:

- Купатися можна тільки в сонячну безвітряну погоду при температурі повітря не нижче 20-25⁰с і води не менш ніж 18-20⁰С;
- Купатися дозволяється тільки в спеціально відведених місцях;
- Забороняється заходити у воду глибше, ніж по пояс, людині, яка не вмє плавати;
- Не запливайте за знаки огорожі акваторії пляжу;
- Грубі ігри та пустоші у воді небезпечні для життя;
- Не забруднюйте воду та берег;
- Не подавайте хибних сигналів тривоги;
- Не користуйтеся надувними матрацами, катерами та іншими предметами, які не призначені для плавання.

6. Правила поведінки на кризі:

- Не виходьте на кригу, міцність якої вам невідома;
- Не виходьте на кригу під час льодоходу, весняної відлиги, снігу і сильних перепадів температури повітря;
- Не збирайтеся на кризі великими групами;
- Не заїжджайте на лижах з крутого берега на неперевірену кригу.

7. Правила культури поведінки:

- Завжди прагніть бути культурною людиною;
- Поступайтесь місцем людям похилого віку;
- Поважайте старших, не будьте грубими;
- Не гуляйте пізніше 22 години;
- Не сидіть цілодобово біля телевізора, комп'ютера;
- Більше читайте художньої літератури.

8. Категорично забороняється:

- Ходити на території новобудов;
- Купатися без догляду дорослих;
- Розводити вогнище в лісі, поблизу ліній електропередач;
- Їздити на велосипеді на тій частині дороги, де рухається транспорт.

9. Суворо дотримуйтесь правил:

- Дорожнього руху;
- Користування газовими, електричними приладами;
- Поведінки дітей на воді;
- Користування пасажирським ліфтом;
- Протипожежної безпеки;
- Прогулянки на велосипеді.